

4.6.2024

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Verojaosto

HE 61/2024 vp

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI ARVONLISÄVEROLAIN 84 JA 85 B §:N JA ERÄISTÄ VAKUUTUSMAKSUISTA SUORITETTAVASTA VEROSTA ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA.

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikkoaiheeseen liittyen ja lausuu seuraavaa:

Kaupan liiton mukaan yleisen arvonlisäverokannan korotus 25,5 %:iin kiristää jo hidastumaan kääntynyttä inflaatiota ja heikentää kuluttajien ostovoimaa. Korotus on erittäin haitallinen suomalaiselle kaupalle ja muille kuluttajapalveluille.

Suurin kärsijä korotuksesta on kansainvälisessä kilpailussa toimiva kotimainen erikois- ja käyttötavarakauppa ja varsinkin pk-yritykset, joilla ei ole resursseja hukattavanaan ylimääräisiin hallinnollisiin kustannuksiin. Myös arvonlisäverotuksessa vähennyskelvottoman vakuutusmaksuveron korotus tulee nostamaan yritysten kustannuksia. Niissä kaupoissa, joissa yleisen alv-kannan ja vakuutusmaksuveron korotusten vieminen hintoihin ei ole mahdollista esimerkiksi kireän kansainvälisen kilpailun vuoksi, kohonneet kustannukset jäävät heikentämään kaupan kannattavuutta.

Järjestelmämuutokset ja hinnantarkastukset sitovat kaupan yritysten resursseja ja aiheuttavat suuret kertaluontoiset kustannukset, joista hyöty valuu ulkomaisille järjestelmätoimittajille ja palveluntarjoajille. Näiden syiden takia Kaupan liitto esittää, että esitys palautetaan valmisteluun, jossa korotuksen tasoa ja aikataulua harkitaan uudelleen.

Jos esitetyt korotukset kuitenkin etenevät, Kaupan liitto pitää kriittisen tärkeänä, että korotusten voimaantuloa lykätään vähintään kuukaudella.

Kaupan liitto lausuu yksityiskohtaisesti seuraavista kokonaisuuksista:

Esityksessä ehdotettu aikataulu lisää kauppojen ahdinkoa

Esityksen mukaan yleisen arvonlisäverokannan korotuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2024. Kaupan liitto pitää aikataulua haitallisen kireänä. Vaikka kaupat ovat jo aloittaneet muutostyön suunnittelun ja valmistelun, kaupat eivät voi aloittaa

varsinaisia muutostöitä ennen, kun korotettu arvonlisäverokanta ja sen voimaantuloaikataulu ovat lopullisesti vahvistettuja. Mikäli voimaantulo on esityksen mukainen 1.9.2024, kaupoilla on käytännössä enintään 13 viikkoa aikaa toteuttaa ja testata kaikki myynti-, hyvitys- ja palautusprosessit.

Aikataulua tiukentaa vielä lomakausi ja kaupan kesäsesonki. Lyhyt valmistautumisaika kasvattaa riskiä inhimillisiin virheisiin ja sitä kautta virheelliseen veroraportointiin, jos kaikkia järjestelmämuutoksia ei ehditä testaamaan riittävän huolellisesti. Virheistä usein aiheutuu hallinnollisia sanktioita. Lisäkustannuksia aiheuttaa myös esitetyn voimaantuloajankohdan osuminen sunnuntaille, jolloin kaupan alan TES:n mukaan työntekijöille maksetaan kaksinkertainen palkka.

Pidennys alv-korotuksen voimaantulossa edes kuukaudella keventäisi kauppojen kustannustaakkaa, vähentäisi kiireestä johtuvia tahattomia virheitä ja helpottaisi resurssien kohdentamista. Kaupan liitto esittää, että korotuksen voimaantuloa lykätään ja se tulisi voimaan 1.10.2024 tai myöhemmin.

Arvonlisäveron korotuksen vieminen kauppojen järjestelmiin sekä hintoihin on hidasta ja kallista

Arvonlisäverokannan korotus vaikuttaa kaupan alalla erityisesti toiminnanohjaus-, kirjanpito-, laskutus-, tuotetietojen hallintajärjestelmiin sekä kassajärjestelmiin ja lisäksi näiden integraatioihin muihin järjestelmiin. Kaupan liiton jäseniltään saamien tietojen perusteella on käynyt ilmi, että osa kauppojen järjestelmistä ei yksinkertaisesti mahdollista desimaalin käyttöä arvonlisäverokannan merkitsemisessä ilman järjestelmän päivittämistä. Kaikkien järjestelmien testaustyö tulee viemään kaupan alalla runsaasti aikaa, sillä eri järjestelmien lukumäärä on valtava. Yksittäisellä kaupalla voi olla samaan aikaan käytössään kymmeniä eri järjestelmiä, ja vanhimmat järjestelmät ovat kymmeniä vuosia vanhoja. Isossa päivittäistavara-kauppaketjussa arvonlisäverokannan korotuksen vaikutukset on selvitettävä jopa sadan eri järjestelmän osalta.

Kaupan liitto huomauttaa, että vaikka kaupan tietojärjestelmät mahdollistaisivat desimaalilukuisen arvonlisäverokannan käytön, on järjestelmät testattava toimivuuden varmistamiseksi. Niissä järjestelmissä, joissa desimaalin tuottaminen onnistuu, ongelmia aiheuttavat erilaiset erottimet; osa järjestelmistä käyttää erottimena pilkkua ja osa pistettä. Myös muunlaiset erottimet ovat mahdollisia.

Kaupan on varmistettava, että laskutusta, kirjanpitoa sekä arvonlisäverotusta koskevat tulosteet muodostuvat oikein. Kauppojen järjestelmiin on tehtävä myös muutoksia, jotka mahdollistavat verokantamuutosta edeltäneiden myyntien ja ostojen korjaamisen korotuksen jälkeen. Korjauksissa oikea verokanta olisi lausuntoa annettaessa voimassa olevalla 24 %:n verokanta.

Kaupoissa arvonlisäverokannan korotusta ei voida siirtää automaattisesti sellaisenaan kuluttajatuotteiden myyntihintaan, vaan tuotteiden hinnoittelu tulee käydä läpi

manuaalisesti tuote- tai tuoteryhmäkohtaisesti. Kauppojen tulee muuttaa tuotteiden hinnat sekä sähköisiin myyntikanaviin että hyllyn reunaan. Esimerkiksi yksittäisen rautakaupan kivijalkamyymälässä myytävien tuotteiden määrä on noin 25 000 kappaletta. Koko rautakaupan toimialan osalta iso kaupan alankonserni joutuu päivittämään noin 2,5 miljoonaa eri hintatietuetta. Hintojen päivittäminen sitoo kaupan resursseja ja tulee aiheuttamaan kaupalle merkittäviä kustannuksia.

Kaupan liitto arvioi muutama vuosi sitten arvonlisäverokannan korotuksesta syntyviä hallinnollisia kustannuksia. Karkean arvion mukaan esimerkiksi kustannustaakka pienehkölle erikoiskaupan ketjulle, jolla on oma verkkokauppa, olisi 175 000–225 000 euroa. Kustannusarvio koostuu muutoksista kaupan järjestelmiin 160 000–200 000 euroa ja hintalappujen muutoksista 15 000–25 000 euroa. Järjestelmiin kohdistuvat kustannukset sisältävät varsinaisen muutostyön lisäksi muutosten testauksen. Päivittäistavaraketjun osalta karkea arvio hallinnollisista kustannuksista on puolestaan 2 260 000–2 285 000 euroa.

Kaupan liitto korostaa, että nämä kustannukset eivät liity kauppojen liiketoiminnan kehittämiseen vaan ovat pelkästään poliittisesta päätöksestä johtuva hallinnollinen rasite kaupalle.

Päällehinnoitellut tuotteet

Tupakkaverolaki määrittää maksettavan tupakkaveron. Lain 8 §:n mukaan vero suoritetaan tuotteen vähittäismyyntihinnasta, ja 9 § puolestaan määrittää vähittäismyyntihinnan verovelvollisen ilmoittamaksi hinnaksi. 11 § määrittää verovelvollisen varustamaan tuotteet ennen kulutukseen luovuttamista vähittäismyyntipakkauksen suojakelmun alle kiinnitettävällä hintalipukkeella, josta tulee käydä ilmi 8 §:ssä tarkoitettu vähittäismyyntihinta. Tupakkaverotaulukko määrittää veron suuruuden ja tupakkatuotteiden verotus perustuu sekä arvonlisäverolliseen vähittäismyyntihintaan sekä yksikköveroon. Lisäksi verotaulukko määrittelee vähimmäisverotason, jonka on täyttyvä.

Näin ollen vähittäishinnan muuttuessa arvonlisäverokannan korotuksen myötä myös tupakkavero muuttuu. Kauppa ei kuitenkaan ole tupakkaveron suhteen verovelvollinen, eikä kaupalla ole mahdollisuutta määrittää vähittäismyyntihintaa. Kaupoilla on nykyisellä arvonlisäverolla ja tupakkaverolla lasketulla sekä päälle merkityllä vähittäismyyntihinnalla tuotteita varastoissaan ja myymälöissään. Kaupan liitto korostaa, että ei ole lainsäädännön mukaista myydä tuotteita, joiden verolaskelmat perustuvat nykyisen arvonlisäveron pohjalta tehtyihin laskelmiin. Kauppa ei kilpaile tupakkatuotteiden hinnoilla. Riskinä on, että tupakkatuotteet jäävät kaupan vahingoksi.

Kaupan liitto ehdottaa, että tupakkaverolain alaisten tuotteiden osalta ehdotuksen mukainen arvonlisäveron korotus tulisi voimaan vasta 1.1.2025. Kauppa ei voi myydä tupakkatuotteita tai muitakaan tuotteita lainvastaisesti. Näin ollen ilman riit-

tävää siirtymäaika kaupan on harkittava pidättäytymistä tupakkatuotteiden myymisestä. Kaupan liitto huomauttaa, että tupakkatuotteiden myymättä jättäminen voi tarkoittaa noin 100 miljoonan euron keräämättömiä veroja kuukaudessa matkustaja- ja harmaantuonnin korvatessa normaalia tupakkatuotteiden myyntiä. Tupakkatuotteiden verokertymän karttuminen edellyttää laillisen kaupan turvaamista.

Siirtymäsäännökset

Kaupan liiton mukaan on kriittisen tärkeää, että tarkempi Verohallinnon ohjeistus siirtymäsäännösten osalta saadaan yritysten käyttöön mahdollisimman pian, koska muutoksen ehdotettuun voimaan tuloon on kohtuuttoman lyhyt aika.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Kari Luoto
toimitusjohtaja

Toni Jääskeläinen
johtava asiantuntija